

LIETUVIŲ TAUTOSAKOS ARCHYVO TARYBOS POSĖDŽIŲ PROTOKOLAI

Prieš 70 metų savo veiklą pradėjo Lietuvių tautosakos archyvas. Čia skelbiami jo tarybos 1935–1940 metų posėdžių protokolai pateikia konkrečių duomenų, leidžiančių spręsti apie šios institucijos darbuotojų užmojus ir geriau suvokti tas sąlygas, kurioms esant pasiekta mums gerai žinomų rezultatų.

Pirmajame Lietuvių tautosakos archyvo tarybos posėdyje, įvykusiame 1935 m. liepos 22 d., jo vedėjas Jonas Balys pateikė numatomų darbų planą. Pradinę archyvo tarybą, be J. Balio, dar sudarė Juozas Ambrazevičius, Mykolas Biržiška, Petras Būtėnas, Jurgis Elisonas, Adolfas Sabaliauskas, taip pat jos padalinys – muzikų komisija: Aleksandras Kačanauskas, Stasys Šimkus, Juozas Tallat-Kelpša. Patariamąjį balsą 1936 m. joje ėgijo ir archyve dirbęs Zenonas Slavinskas. Archyvo tarybos sudėtis nuolat keitėsi. Vos vieną kitą mėnesį padirbęs, „dėl kilusio nesutarimo su archyvo vedėju“, kaip užprotokoluota, iš jos pasitraukė S. Šimkus. 1936 m. ją paliko M. Biržiška ir A. Sabaliauskas, o muzikų komisijos praradimą kompensavo į ją atėjęs dirbti Antanas Račiūnas. Nuo tų metų lapkričio tarybos posėdžiuose dalyvavo Jonas Karosas. 1937 m. priimama muzikos eksperte, o nuo 1939 m. dar ir išrenkama etatine Tautosakos skyriaus nare Jadvyga Čiurlionytė. Tautosakos archyvo posėdžiuose ji irgi dalyvauja. 1940 m. archyvo taryba – J. Ambrazevičius, J. Balys, J. Elisonas.

Naujos lietuvių kultūros institucijos užmojai dideli. Pirmiausia, kaip ir dera archyvui, ieškoma būdų pagyvinti medžiagos rinkimą. Buriami talkininkai iš įvairių Lietuvos vietų. Jų, vadinamų bendradarbiais-korespondentais, 1935 m. turėta 20, po metų – jau 59 (su gyvenančiais tada Lenkijos okupuotame Vilniaus krašte). Vėliau jų kiek sumažėjo: 1939 m. būta 25 šio darbo entuziastų, 1940 m. prisidėjo dar trys. Archyvas visą laiką stengėsi jiems padėti. Vos dešimčiai dienų praėjus nuo įsteigimo, išleidžiama instrukcija, kurioje pateikiami bendri nurodymai, kaip rinkti tautosaką. Veikiai parengtoje kitoje instrukcijoje patariama, kaip užrašinėti pasakas. Rengiami klausimų lapai. Jais teiraujamasi apie sakmių, šokių gyvavimą, tautosakos ryšį su darbu, ūkine veikla. Naudingiausias ir pravartus buvo 1936 m. išleistas „Tautosakos rinkėjo vadovas“. Sovietinė okupacija 1940 m. dar nespėjo sutrukdyti pateikti visuomenei gerokai praplėstą jo antrąjį leidimą. Aktyviems tautosakos rinkėjams organizuojami kursai. Tautosaką fiksuoja ir patys archyvo bendradarbiai. Į Kauną kviečiami atvažiuoti įdainuoti į fonografą žinomesni dainininkai. Atgavus Vilniaus kraštą, imta organizuoti į jį išvykas. Kopijuojama Vilniuje esanti Lietuvių mokslo draugijos sukaupta tautosaka, kad ji būtų prieinama naudoti. Ketinta susisiekti ir su Latvijoje gyvenančiais lietuviais. Kilo sumanymas skelbti tautosakos rinkimo varžybas mokyklose. Pasiūloma panaudoti fonografo galimybes fiksuoti gamtos garsų pamėgdžiojimams, nykstančiais kartu su piemenavimu. Jau pirmaisiais archyvo gyvavimo metais nufilmuota, kaip teigiama viename protokole, „apie 100 metrų lietuviško šokio“. Deja, jokių filmavimų neišlikę. O užsibrėžta filmuoti ne tik šokius, bet ir apeigas. Beje, ketinta ateity rinkti ir nelietuvių folklorą „iš visos Lietuvos“.

Dėmesio vertais taip pat pripažįstami „apliaudėję ir suliaudėję“ (t. y. mažiau ar daugiau sutautosakėje) individualiosios poezijos kūriniai.

Dar pačioje archyvo veiklos pradžioje siūlyta nusikopijuoti Suomijoje esančias Aukusti Roberto Niemio fonografu Lietuvoje užrašytas liaudies dainas. Ketinimai liko neįgyvendinti.

Tarp archyvo komisijos narių būta nuomonių skirtumų tautosakos rinkimo metodikos klausimu. Ne visada vieningai sutarta vertinant naujai gautą medžiagą. Antai natūralus muzikų komisijos siekis turėti kuo daugiau gerų ir naujų, pirmą kartą užfiksuotų melodijų lenkė juos menkliau vertinti pakartotinai gautus to paties tipo dainuojamosios tautosakos kūrinius, nors jie būtų pateikti kitoje vietoje ir kito žmogaus. Ko gero, todėl, vertinant rinkinius, siūloma „atskirti žinomas ir jau kartą užrašytas melodijas nuo naujų, nežinomų...“ Ar ne dėl tos pačios priežasties ėmus sudaryti naują melodijų užrašinėjimo instrukciją, atsisakoma Komisijos tautos melodijoms rinkti ir tvarkyti 1934 m. išleistoje instrukcijoje esančios nuostatos: „Užrašinėti reikia visi liaudies muzikos kūriniai“, nors šis reikalavimas įsakmiai pabrėžtas „Tautosakos rinkėjo vadove“.

Skirtingai archyve spręsta, kaip dera materialiai atlyginti tautosakos rinkėjams už jų įteiktą medžiagą. Ne visi tarybos narių siūlymai buvo priimti, o vienas jų – honorarus pakeisti premijomis – davė priešingų rezultatų, nei tikėtasi.

Iš protokolų juntamas didelis dėmesys savalaikiam sukauptos medžiagos tvarkymui, pirmiausia – jos sisteminimui. Atsikreipiama į pasakas ir sakmes. 1936 m. publikuojamas J. Balio parengtas „Lietuvių pasakojamosios tautosakos motyvų katalogas“. Ketinama sudaryti „liaudies melodijų sistemą“ ir pagal ją tvarkyti rankraščiuose ir plokštelėse turimą dainuojamąją tautosaką, į korteles rašyti ir tvarkyti burtus bei prietarus.

Aišku, archyvo darbuotojai domėjosi tautosakos gyvavimu, kaupė faktus, leidžiančius spręsti apie tautosakos vietą visuomenės gyvenime. Pasitarimu ir moksliniai ryšiai su kitų šalių folkloristais, tautosakos tyrimo įstaigomis. Kai kurioms Europos folkloro institucijoms archyvas išsiuntė anketą, kurioje pateikiamos šešios sutartinės ir teiraujamosi, „ar panašių liaudies muzikos kūrinių nėra jų krašte“. Beveik iš visur gauti neigiami atsakymai. Ar ne Z. Slavinsko iniciatyva į 15 šalių išsiųsta anketa, atsiklausiant apie kankles. Savo ruožtu muzikos komisija pateikė pageidaujama straipsnį apie lietuvių liaudies muziką prancūzų leidiniui „Musique et chansons populaires“, nusiųtė informatyvų atsakymą į Prancūzijos radijo tarnybų paklausimus. Protokoliai neturėjo galimybės atspindėti individualius ryšius su užsienio folkloristais. Tekonstatuota: „Santykiai su užsieniu palaikomi geri“.

Archyvo darbuotojų tyrinėjimai – nuo straipsnių iki nedidelių studijų – buvo skelbiami „Tautosakos darbuose“. Šio serijinio leidinio išėjo net 7 tomai. Nemažai jame ir tautosakos publikacijų. Archyvo gyvavimo pradžioje manyta ir apie neperiodinį žurnalą „tautosakos propagavimo reikalui“: jis būtų pateikęs ir archyvo gaunamos medžiagos, ir patarimų, kaip ją rinkti, ir bibliografinių duomenų. Galvota apie atskirus tautosakos rinkinius. Kilo mintis parengti nedidelį reprezentacinį būdingiausių lietuvių liaudies dainų rinkinį, kuriame „turėtų būti įdėti ir tų dainų vertimai kuria nors pasauline kalba“. Numatyta, kad jį rengsianti J. Čiurlionytė. 1939 m. nusprendžiama šalia „Tautosakos darbų“ leisti rinkinių seriją, pavadintą „Lietuvių tautosaka“. Pirmasis jos tomas suspėjo išeiti iki Lietuvos okupacijos. Su J. Ambrazevičiumi buvo sutarta, kad jis iki 1941 m. balandžio 1 d. parengs antrą – patarlių bei priežodžių – tomą. Politinės permainos sukliudė tai padaryti. Paskutiniajame protokole minimas darbo dainų rinkinys, suprantama, buvo įtrauktas į archyvo leidybos planą veikiant statytinės „liaudies“ vyriausybės nurodymams.

Karo metais protokolų knygą savo globon paėmė buvęs Komisijos tautos melodijoms rinkti ir tvarkyti sekretorius, rašęs ir didžiąją dalį Lietuvių tautosakos archyvo tarybos posėdžių protokolų, Zenonas Slavinskas, vėliau tapęs Slaviūnu.

Kostas Aleksynas



Lietuvių tautosakos archyvas Kaune. *Kosto Aleksyno nuotrauka. 2005*

Protokolas nr. 1

Posėdis įvyko 1936 m. liepos mėn. 22 d. 18 v. Švietimo Ministerijoje. Dalyvaavo: Kultūros reikalų departamentu direktorius dr. A. Juška, Tarybos nariai: prof. M. Biržiška, mok[ytojas] J. Būtėnas, dir[ektorius] J. Elisonas, kan[aukininkas] A. Sabaliauskas, kom[pozitorius] Tallat-Kelpša, komp. St. Šimkus ir archyvo vedėjas dr. J. Balys.

I. Posėdį atidarė dir. dr. A. Juška, pasveikino Tarybos narius p. Švietimo Ministerio vardu, padarė tautosakos rinkimo apžvalgą ir nupasakojo archyvo sukūrimo aplinkybes ir reikalą.

II. Archyvo vedėjas dr. Balys padarė platų pranešimą apie dabartinę archyvo padėtį ir patiekė darbų planą.

III. Tarybos nariai pareiškė savo nuomones dėl archyvo vedėjo numatyto darbų plano ir archyvo veiklos.

Prof. M. Biržiška siūlė instrukcijos tautosakos rinkėjams išleidimą atidėti rudenii. Pageidavo, kad atlyginimas rinkėjams nebūtų mokamas. Nusipelnusiems dainininkams -ėms reikalinga esą duoti tam tikri pagarbos ženklai. Reikalingas pusiau agitacinio pobūdžio neperiodinis archyvo leidinys, kur laiks nuo laiko viešai panaudoti gaunamą medžiagą ir duoti praktiškam reikalui tinkamų dalykų, kaip bibliografija ir pan. Iš anksto reikią sudaryti kelių metų archyvo darbų planą. Pasižadėjo rūpintis t[autosak]kos rinkimu okup[uotoj] Lietuvoj.

Dir. J. Elisonas siūlo neskelbti už tautosaką mokamų normų ir laikytis didelio atsargumo honorarų už tautosaką atžvilgiu. Archyvui reikia atitaisyti nevykusius

buv. Tautosakos Komisijos žygius. Archyvo bibliotekai rinkti, kas anksčiau buvo spausdinta iš lietuvių tautosakos, rinkti laikraščių iškarpas ir bibliografines žinias. Reikia spausdinti studijėles iš lietuvių tautosakos srities. Pastebi apie žalingą laikraščių darbą, kviečiant ir raginant žmones kovoti su burtais ir prietarais.

St. Šimkus siūlo įsigyti bent 5 mažus kilnojamus fonografus.

Baigdamas posėdį, dir. A. Juška ragina archyvo vedėją susirasti ir pritraukti į darbą daugiau žmonių – specialistų, patiekti raštu darbo planą ir pagalvoti apie kursų surengimą tautosakos rinkėjams.

[J. Elisono, J. Tallat-Kelpšos parašai]

Prokolą rašė Dr. [J. Balio parašas]

Protokolas N 2

Tautosakos tarybos posėdis įvyko 1935 m. lapkričio 23 d. Dalyvavo p. Elisonas, kan. Sabaliauskas, p. Būtėnas, komp. Šimkus, arch. vedėjas dr. J. Balys ir J. Ambrazevičius.

Posėdį atidarė p. Elisonas. Prieš svarstant darbų programą, kilo klausimas, kas yra oficialusis tarybos pirmininkas – prof. M. Biržiška ar dir. Elisonas. Tas klausimas paliekamas išsiaiškinti Švietimo ministerijoje.

Posėdžio pirmininko pasiūlyta darbų tvarka:

- 1) pirmojo posėdžio protokolo skaitymas,
- 2) 1936 m. darbų planas,
- 3) einamieji reikalai.

Ji papildoma: 1935 m. darbų apyskaita.

I. Protokolą skaitė *dr. Balys*. Prieš priimant protokolą, iš viso ateičiai nusprendžiama: 1) į kito posėdžio protokolą įrašyti tuos praleistus dalykus, kuriuos tarybos posėdis ras įrašytinus, 2) prie protokolo pridėti atskiro posėdžio dalyvio pastabas, sekretoriui įteiktas raštu. Praeitais protokolais nutarta papildyti tomis pastabomis, kurias raštu sekretoriui įduos p. Šimkus.

II. 1935 metų darbų apyskaita. Pranešė *dr. Balys*. Esančios surastos naujos patalpos. Išleista viena instrukcija ir vienas klausimų lapas. Tautosakos medžiaga plaukianti į archyvą patenkinamai. Iš provincijos kviečiami dainininkai -ės melodijoms užrašyti fonografu: jau esą 321 plokštelė. Folkloro biblioteka pradėta steigti. Už 440 lt. lituanistikos nupirkta Suomijoje. Nufilmuota apie 100 metrų lietuviško šokio.

Šimkus klausia, kas, nustatant šokius, dalyvavęs nuo tarybos.

Balys – p. Kelpša, o jam negalint, p. Slavinskas.

Iš melodijų užrašinėjimo pasitraukęs p. Šimkus dėl kilusio nesutarimo su archyvo vedėju.

III. 1936 metų planas. Referuoja archyvo vedėjas. Numatoma:

1) Rinkinių tvarkymas ir katalogizavimas: a) sukatalogizuoti pagal tipus pasakas ir padavimus ir šį katalogą išleisti lietuvių ir anglų kalbomis; b) nurašyti į

korteles burtus ir prietarus ir juos pagal turinį (tematiką) sutvarkyti; c) sudaryti muzikalinę liaudies melodijoms tvarkyti sistemą ir pagal ją sukatalogizuoti rankraščiuose ir plokštelėse užfiksuotas liaudies melodijas. Fonografaus provincijoje neapsimoką užrašinėti. Pigiau ir produktyviau esą kviestis dainininkus į Kauną. Tiems darbams nudirbti reikią padidinti personalas dviem asmenim: vienas reikalingas esąs melodijoms tvarkyti, antras – žodinei tautosakai. Šie žmonės reikalingi bent nuo 1936 m. liepos 1 d. Dabartinių archyvo tarnautojų būtina esą 4 asmenys iš laisvai samdomų padaryti etatiniais.

2) Nusikopijuoti Lietuvių Mokslo D[raugi]jos archyve (Vilniuje) tautosakos rinkinius, kad jais galėtų naudotis rašantieji tautosakos studijas. Kopijavimo darbas archyvui atsieitų metams apie 2000–2500 lt. Per metus vargiai pasisektų visas darbas.

3) Nusikopijuoti SKS (Helsinki) fonogramas dainų, užrašytų Niemi. Suomia pageidaują, kad Lietuvos muzikai padarytų dvi kopijas, vieną lietuviams, antrą paktų suomiaims.

4) Išleisti „Tautosakos Darbų“ žurnalo dvi knygas.

5) Rinkėjai organizuoti. Praktiškiausia esą turėti reikalų su individualiais korespondentais. Jiems išduotini tam tikri pažymėjimai. Taip pat būsiančios leidžiamos instrukcijos ir klausimų lapai. Aktyvesniems melodijų rinkėjams (kokiai 10 žmonių) suorganizuotini 3–5 dienų kursai Kaune.

6) Filmuoti pagaliau šokiai ir apeigos.

Diskusijose dėl ateinančių metų plano kalba kan. *Sabaliauskas*: Būtina važiuoti į provinciją melodijų užrašinėti, nes aplinkuma pakviestiesiems neleidžia pareikšti savo meno. Rinkikams atlygintina knygomis. Juos reiktų suorganizuoti apskritimis ir apygardomis ir paskirti toms sritims globėjai.

Šimkus: Muzikos klausimų negalįs spręsti nemuzikas; katalogai (pasakų ir kt. tautosakos) spausdintini ne angliškai, bet prancūziškai – taip, kaip padaręs ir Tarpt[autinis] intelektualinio bendradarbiavimo institutas prie Tautų S-gos; fonografas provincijoje – būtinas; Vilniaus archyvas galima esą dar nekopijuoti, o jo vietoj geriau rinkti dar nesurinktoji medžiaga; Suomijoje melodijos nusikopijuotinos kuo skubiau; tautosakos žurnalas nebūtinai šiuo tarpu – jo medžiagą galėtų paskelbti ir kitoki žurnalai; lėšos esą geriau skirti tautosakai rinkti ir nurašyti iš plokštelių į popierį; kursai 3–5 dienų neįmanomi, geriau sušaukti keliasdešimt žmonių, juos palaikyti kelias savaites, ir tik tada galima esą būtų sudaryti iš jų keliolika korespondentų.

Būtėnas: Tautosakos medžiagai rinkti praverčia surasti rajonų vedėjus (mokytojus, muzikus). Jie suregistruotų apylinkėse dainininkus -es, pasakininkus, piršlius, oratorius ir kt., suregistruotų tautosakos archyvėlius; suregistruotų dar tebekuriančius liaudies poetus ir pasakotojus.

Elisonas: Muzikos dalykus geriausia atiduoti muzikams. Tautosakos rinkimu sudomintinos mokyklos. Žurnalas leistinas, ypačiai tautosakos propagandos reikalais.

Po bendrų diskusijų dėl 1936 m. plano p. Elisonas skaito 1936 m. sąmatą, kuri jau yra Švietimo ministerijos priimta.

Šimkus: Nuskriaustas esąs melodijų darbas. Melodijoms užrašinėti reikia paskirti didesnę sąmata, jeigu jos nėra, melodijų naudai susilaikyti nuo žurnalo.

Sabaliauskas: Į archyvą turįs būti įtrauktas muzikas, su kuriuo reiktų tartis sudarant sąmatą.

Balys: Reikia skirti skubieji ir neskubieji dalykai. Melodijų nurašymas šiemet nesąs skubus. Muzikos reikalams sudarytina iš tarybos muzikų pakomisė.

Šimkus siūlo prašyti, kad sąmatoje melodijos reikalams būtų skirta 20.000 lt.

Elisonas: Sąmatos negalima svarstyti, nes ministerijoje ji yra jau priimta. Tik prašyti § 21, str. 22 padidinti. Siūloma padidinti iki 20.000. Siūlymas priimtas. Priimta ir visa programa: 3 už, 1 prieš ir 1 susilaikė.

Elisonas siūlo ateičiai tautosakos dalykus atskirti nuo muzikos į autonomini vieneta su specifine sąmata. *Šimkus* – prieš. Nutariama *prašyti kan. Sabaliauską, p. Šimkų ir p. Tallat-Kelpšą, kad ateinančiam posėdžiui paruoštų projektą, kaip tvarkyti muzikos reikalus.*

III. Einamieji reikalai. Kitas posėdis pageidaujamas artimiausioje ateityje.

Pirmininkas	[J. Elisono parašas]
Tarybos nariai:	[J. Būtėno parašas]
Sekretorius	[J. Ambrazevičiaus parašas]

Protokolas N 3 (Muzikų Komisijos)

Komisijos posėdis įvyko 1936 m. kovo mėn. 9 d. 11 val. Tautosakos Archyvo patalpose.

Dalyvavo: Muzikų Komisijos nariai J. Tallat-Kelpša, Al. Kačanauskas, A. Račiūnas, tarybos vicep[rezidentas] kan. A. Sabaliauskas, Archyvo Vedėjas dr. J. Balys ir Melodijų Tvarkytojas Z. Slavinskas.

Posėdį atidarė Archyvo Vedėjas, nupasakodamas Komisijos sudarymo aplinkybes, jos uždavinius ir kompetenciją, kviesdamas Komisijos narius savo patarimais ir nurodymais produktyviai prisidėti sprendžiant principinius rinkimo, užrašinėjimo, tvarkymo ir kt. specialius muzikos klausimus. Pranešė, kad Komisijos posėdžiuose patariamuoju balsu dalyvaus ir Archyvo Melodijų Tvarkytojas Z. Slavinskas, kuris turės Komisijos narius informuoti apie Archyvo darbus ir Komisijos nutarimus bei pageidavimus referuoti Archyvo Vedėjui. Melodijų Tvarkytojas rašys ir Komisijos posėdžių protokolus. Reikalui esant, kai bus svarstomi ne grynai specifiški muzikos klausimai, bet organizacinio pobūdžio reikalai, posėdžiuose dalyvaus ir Archyvo Vedėjas.

Archyvo Vedėjas pasiūlė šią darbų tvarką:

1. Komisijos pirmininko klausimas,
2. Melodijų rinkinių tikrinimas ir įrašytinų į plokšteles dalykų nustatymas,
3. Muzikos instrumento reikalas,
4. Instrukcijos paruošimas,

5. Sumanymai.

1. Nutarta Komisijos pirmininko tuo tarpu nerinkti, posėdžiuose pirmininkauti prašytas Archyvo Vedėjas.

2. Prisiūstiems melodijų rinkiniams įvertinti ir užrašinėjant melodijas fonografu nustatyti, kurios melodijos įrašytinos, kurios ne, reikalingas ekspertas. Muzikų Komisijos nariai, turėdami daug kitų darbų, negali skirti daug laiko minėtiems darbams atlikti. Todėl nutarta šį darbą pavesti vienam asmeniui, muzikui specialistui, kurį numatys Komisija ir kuriam, kaip ekspertui, būtų atlyginama už darbo valandas. Prašoma, kad Archyvo Vedėjas, susitaręs su Ministerija, išspręstų atlyginimo klausimą.

3. Kadangi muzikos instrumentui įsigyti lėšų šių metų sąmatoje nebuvo numatyta, tad nutarta išnuomoti pianiną, mokant ne daugiau kaip 30 lt. mėnesiui.

4. Papildomos instrukcijos sudarymas paliktas vėlesniam laikui, kai rinkinius tikrinant paaiškės užrašinėjimo trūkumų smulkmenos.

5. Muzikų Komisija iškėlė reikalą Archyvo personalą papildyti dar vienu nuolatiniu tarnautoju, muziku profesionalu, kuris klasifikuotų melodijų rinkinius, nurašintų melodijas iš plokštelių ir t. t. Esant tokiam tarnautojui, atpultų muzikos eksperto samdymo reikalas. Archyvo Vedėjas šiam pasiūlymui pritarė ir pažadėjo tuo reikalu tartis su Ministerija.

Posėdis baigėsi 13 val.

Posėdžio dalyviai: [A. Račiūno, J. Tallat-Kelpšos,
A. Kačanausko parašai]
Protokolą surašė [Z. Slavinsko parašas]

Protokolas N 4 (Muzikų Komisijos)

Posėdis įvyko 1936 m. kovo 14 d. 19 val. Lietuvių Tautosakos Archyvo patalpose.

Dalyvavo: muzikų komisijos nariai – A. Kačanauskas, A. Račiūnas ir J. Tallat-Kelpša, ir Melodijų Tvarkytojas Z. Slavinskas.

Svarstyta: „Union Internationale de Radiodiffusion“ ir „Societé des Emissions Radio Genève“ raštai ir prašomi į jį atsakyti klausimai.

Komisija, susipažinusi su raštų turiniu ir su archyvo parengta atsakui medžiaga, nutarė:

1. Archyvo parengtą atsakymo projektą visumoje laikyti tinkamu ir išsamiu. Tačiau rasta reikalinga padaryti kai kurių pataisų:

- a) Atsakymų (straipsnio) pirmą skyrių papildyti seniau išleistais ir išparduotais leidiniais, būtent:
 - Bartsch, Ch. Dainų balsai, I ir II t.
 - Juškevičius, Ant. Melodje ludowe Litewski.
- b) Antrame skyriuje išbraukti:
 - Kamaičio J. Dainos chorui, I.
 - Naujalio J. 15 tautiškų dainų.

Papildyti:

- Brazys, T. Mūsų dainelės.
- c) Šokių vardus (pavadinimus) ir archyvo plokštelių bei medžiagos signatūrų nurodymus išleisti ir neįrašyti.
- d) Trečiame skyriuje pataisyti: švilpa ekvivalentiškas piccolo, Sekminių ragelis – anglų ragui, vamzdis – corno.
- e) Papildyti prie skyriaus: „instrumentuoti liaudies muzikos kūriniai...“:
– „Stambesnieji instrumentališkos muzikos veikalai, kuriuose yra panaudoti liaudies motyvai, dar neatspausdinti. Iš atspausdintųjų galima nurodyti J. Gruodžio Sonatą D moll (smuikui su fortepionu). Galima gauti Pontažio knygyne, kaina 24 lt.“
- f) Šeštą skyrių papildyti šiaip: „Plokšteles galima skirti į dvi grupes: harmonizuotų ir neharmonizuotų. Įrašyti plokštelės: „Oi berneli vienturi“ ir „Kad aš našlaitėlė“ (M. Strumskio).

Atsako parengimo pagrindas: Švietimo M-jos raštai nr. 286 iš 36.I.8 ir nr. 4134 iš 7.III.36.

2. Muzikos ekspertu Komisija nutarė pakviesti Antaną Račiūną nuo š. m. kovo mėn. 15 d.

Posėdis pasibaigė 21 val.

Posėdžio dalyviai:	[A. Kačanausko, J. Tallat-Kelpšos ir A. Račiūno parašai]
Protokolą surašė	Z. Slavinskas

Protokolas N 5 (Muzikų Komisijos)

Posėdis įvyko 1936 m. balandžio 29 d. 19 v. Tautosakos Archyvo patalpose. Dalyvavo muzikų komisijos nariai: A. Kačanauskas, A. Račiūnas ir J. Tallat-Kelpša, Archyvo Vedėjas dr. J. Balys ir Melodijų Tvarkytojas Z. Slavinskas.

Posėdžių darbų tvarka buvo ši:

1. Protokolo skaitymas,
2. Melodijų tvarkymo klausimas,
3. Einamieji reikalai,
4. Sumanymai.

1. Protokolus nr. nr. 3, 4, skaitė Z. Slavinskas. Papildymų ir pataisų į juos neįnešta. Protokolai priimti.

2. Nutarta kuo greičiau nustatyti mūsų melodijų tvarkymo sistemą ir būdus ir ateinančiam posėdžiui parengti provizorišką melodijų tvarkymo projektą.

3. Melodijų Tvarkytojas pranešė, kad straipsnyje apie lietuvių liaudies muziką leidiniui „Musique et chansons populaires“ yra padarytos kai kurios pataisos ir papildymai, kuriuos Archyvas padarė pasitaręs su J. Tallat Kalpša. Straipsnio papildymams ir pataisoms padaryti Archyvas posėdžio sukviesti negalėjo, nes Užsienių Reikalų M-jai straipsnis turėjo būti greitai išsiųstas.

4. A. Račiūnas pageidavo, kad kai kuriuos melodijų rinkiniuose užtinkamus netikslumus ir klaidas panagrinėtų visa Komisija, nes betikrinant rinkinius ne visada galima susivokti painiuose melodijų tikrinimo darbuose. Tokiais atvejais praverstų ir kitų Komisijos narių talka.

Kai bus reikalinga, nutarta tokiems pasitarimams susirinkti.

Posėdis pasibaigė 20,30 val.

Muzikų Komisija: [J. Tallat-Kelpšos, A. Račiūno parašai]
Protokolą rašė [Z. Slavinsko parašas]

Protokolas N 6

Tautosakos archyvo tarybos posėdis.

1936 m. gegužės 2 d.

Dalyvavo pirmininkas Elisonas, nariai Būtėnas, Račiūnas, Tallat-Kelpša, archyvo vedėjas Balys ir Ambrazevičius.

Balys, archyvo vedėjas, pranešė, kad prof. M. Biržiška ir kan. Sabaliauskas iš tarybos pasitraukę. Kitų jų vieton nesą numatoma pakviesti.

Darbu tvarka:

1. protokolo skaitymas,
2. Archyvo vedėjo pranešimas,
3. Archyvo personalo padidinimo klausimas,
4. 1937 m. sąmatos projekto svarstymas,
5. einamieji reikalai.

1. Protokolą perskaitė Ambrazevičius. Priimtas be pataisų.

2. Archyvo vedėjas praneša – Tautosaka plaukianti; korespondentų esą per 30; susiorganizavę tautosakos rateliai Antazavėj, Dusetose, Kaišiadoryse, Marijampolėj, Kėdainiuos, Aukštadvary; palaikomas kontaktas su gimnazijomis Alytuj, Raseiniuos, Rokišky. Renkama esą ypačiai iš Vilniaus krašto. Per 4 mėn. Lietuvoj surinkta esą apie 8300 dainų tekstų, su melodijomis 700; pasakojimų 3200; smulkiosios tautosakos 12700; atsakymų į anketas gauta 1700. Nuo propagandos dabar susilaukoma, nes honoraro sumos baigiasi. Honoraro mokama mažiau nekaip minimum. Instrukcijų esą išleista viena – epiniams pasakojimams. Ruošiamos dvi naujos – burtams ir tikėjimo dalykams ir melodijoms. Plokštelių viso esą 412 su 2811 dalykų. Užrašinėjama melodijų mažiau, nes užrašinėjamos tik rinktinės.

Tautosakos medžiagos tvarkymas. Klasifikuojami burtai ir tikėjimo dalykai. Vilniuje kopijuoja du žmonės pasakojamąją tautosaką, burtus, tikėjimus. – Muzikų taryba performuota – sudaryta muzikų komisija, į kurią įeina Tallat-Kelpša, Kačanauskas, Račiūnas. Komisija svarstanti melodijų klasifikavimo sistemą. – Santykiai su užsieniais palaikomi gyvai. – Ateičiai numatoma darbus tęsti: išleisti pasakų motyvų katalogą. Paskui būsią galima leisti pasakų antologija. Tokiu pat keliu tęstini melodijų darbai.

Būtėnas siūlo susisiekti su M[ažąja] Lietuva ir su lietuvių oazėmis Latvijoje.
Elisonas: ieškotini privatūs tautosakos rinkiniai. Perkeltini iš gimnazijų ir kitur į Tautosakos archyvą. Retesnieji rinkiniai registruotini.

Tallat-Kelpša siūlo Suomijoje melodijas nusikopijuoti fonografu, nereiktų specialiai žmogaus siųsti.

3. Archyvo personalo padidinimo svarstymas. Iš viso 4 žmonės. Nutarta prašyti vieno žmogaus tautosakai kopijuoti, o muzikos ekspertui padidinti valandų skaičių minimum iki 35 ir Tautosakos archyvo tarnaut[ojus] pervesti etatiniais.

4. Tautosakos archyvo sąmata 1937 m. priimta tokia, kokią referavo archyvo vedėjas. Ji pridedama prie protokolo.

5. Rėzos dainynui nustatoma kaina 22 (dvidešimt du) lt.

Pirmininkas	[J. Elisono parašas]
Nariai	[J. Būtėno parašas]
Sekretorius	[J. Ambrazevičiaus parašas]

Protokolas Nr. 7

Muzikų Komisijos posėdis.

1936 m. birželio 3 d. 11 val.

Dalyvavo J. Tallat-Kelpša, A. Račiūnas, Archyvo Vedėjas dr. J. Balys ir Z. Slavinskas.

Posėdžio darbų tvarka buvo ši:

1. Protokolo skaitymas,
2. Melodijų kataloginimas,
3. Melodijoms užrašinėti instrukcijos sud[arymas],
4. Parinktų melodijų rinkinio sudarymas ir išleidimas.

1. Protokolą perskaitė Z. Slavinskas. Priimtas be pataisų.
2. Nutarta lietuviškų melodijų tvarkymo sistemą parengti vykdymui iki š. m. gruodžio mėn. Tvarkymo sistemos projektą pavesta sudaryti J. Tallat-Kelpšai.

3. Nauja melodijoms užrašinėti instrukcija nutarta sudaryti iš A. Račiūno pastabų tikrinant melodijų rinkinius; iš Tautos Melodijoms Rinkti Komisijos instrukcijos, išleidžiant I, 4 ir 8 žodžius: „Užrašinėti reikia visi liaudies muzikos kūriniai...“, III, 7; iš Z. Slavinsko parengtos instrukcijos, išleidžiant tas vietas, kur kalbama apie elementarias, užrašinėtojams privalomas žinoti žinias (muzikos teorijos, rašymo techn[ikos] ir k.).

4. Nutarta sudaryti ir išleisti nedidelį charakteringiausių dar nespausdintų melodijų rinkinį. Jis turėtų būti etnografinės melodijų antologijos pobūdžio, jame turėtų būti stropiai parinkta iš Archyvo rankraščių ir plokštelių per 100 melodijų, kurios atstovautų visus ar daugumą melodijų tipų ir būtų iš visų lietuvių gyvenamų vietų. Leidinio melodijos turėtų būti neharmonizuotos. Šalia lietuviško dainų teksto turėtų būti įdėti ir tų dainų vertimai kuria nors pasauline kalba. Leidinys turėtų būti gražiai išleistas.

Archyvo Vedėjas sumanymui pritarė ir pasižadėjo daryti žygių leidiniui išleisti – tartis su Ministerija.

Posėdis pasibaigė 14 val.

Muzikų Komisija [J. Tallat-Kelpšos ir A. Račiūno parašai]
Protokolą surašė Z. Slavinskas

Protokolas Nr. 8

Muzikų Komisijos posėdis.

1936 m. rugsėjo 17 d. 11 val.

Dalyvavo A. Kačanauskas, A. Račiūnas, J. Tallat-Kelpša, Archyvo Vedėjas J. Balys ir Melodijų Tvarkytojas Z. Slavinskas.

Posėdžio darbų tvarka buvo ši:

1. Praeito posėdžio protokolo skaitymas

2. Archyvo gauti nauji melodijų rinkiniai ir užrašinėjimo fonografu eiga (referuoja A. Račiūnas)

3. Liaudies dainų antologijos ruošimas spaudai (referuoja J. Balys)

4. Anketos apie sutartines rezultatai (ref. Z. Slavinskas)

5. Melodijų kataloginimo perspektyvos (referuoja J. Tallat-Kelpša)

1. Protokolą perskaitė Z. Slavinskas. Priimtas be pataisų.

2. A. Račiūnas pranešė: melodijų užrašinėjimas fonografu ir natomis vykdomas sparčiai ir sėkmingai. Dainininkai ir muzikantai iškviečiami į Archyvą kas savaitė. Dainininkų iškvietimas eina visą laiką su maža pertrauka vasaros metu. Melodijų užrašinėjime natomis taip pat jaučiama pažanga: provincijos rinkėjai atrodo labiau igudę užrašyti melodijas. Tačiau kai kuriuose rinkiniuose pradeda rasti tų pačių melodijų pasikartojimai. Pasikartojimų priežastys galėtų būti arba noras padidinti rinkinio kiekybę, arba nepakankamas orientavimasis, kurios melodijos užrašytos, kurios ne, nes užrašo ir tokių melodijų, kurios yra atspausdintos. Rinkiniuose reiktų melodijas skirstyti pagal vertingumą ir užrašymo tikslumą, atskirti žinomas ir jau kartą užrašytas melodijas nuo naujų, nežinomų, žodžiu, reiktų daryti melodijų atranka betikrinant. Iš tokios rinkinio recenzijos, paėmus į rankas, būtų galima iš karto matyti rinkinio moksliskas ir muzikališkas vertingumas.

J. Tallat-Kelpša iškėlė pageidavimą, kad dainų melodijos būtų tikrinamos iki galo ir palyginamos, ar jos atitinka visus teksto posmus..

3. J. Balys praneša, kad jau gautas M[inisteri]jos sutikimas išleisti parinktų melodijų rinkinį, ir perskaito M-jai tuo klausimu rašyto rašto nuorašą. Posėdyje reikią konkrečiai numatyti techniškoji darbo pusė, būtent kaip ir koku būdu reikės vykdyti leidinio paruošimas spaudai: ar melodijos bus suskirstytos atsižvelgiant į dainų motyvus, tematiką, ar į sritis. Taip pat reikią nustatyti ir honoraras už melodijų atrinkimą, su tvarkymą ir parengimą spaudai ir kaip jis realizuoti: už atskirą melodiją ar už darbo valandas. Šiame posėdyje honoraras reikia išspręsti, nes turi paaiškėti leidinio sąmata.

J. Tallat-Kelpša: Melodijas skirstyti pagal sritis arba siužetą nereikėtų, nes tuo būdu rinkinyje gali susidaryti vienodo pobūdžio melodijos šalia viena kitos. Visas

melodijas čia tiktų sumaišyti, išskirstyti, kad viena kitai jos sudarytų kontrastą. Į leidini turėtų patekti tik pačios būdingiausios ir vertingiausios melodijos. Verčiau mažiau, bet tik vertingų ir gražių. Šimtas dainų rinkinyje turėtų būti maximum, nuotraukos būtinios. Melodijas išrinkti ir iš senų spausd[intų] rinkinių.

J. Balys: jeigu dainos rinkinyje negali eiti iš eilės suskirstytos tam tikromis rūšimis, tai tatau galima padaryti pridedant gale atitinkamus indeksus, pav[yzdžiui,] siužetinis indeksas apimtų darbo, šeimos ir t. t. dainas, sritis indeksas – žemaičių, dzūkų dainas ir t. t.

Toliau buvo svarstoma melodijų atrinkimas iš rinkinių ir plokštelių ir kurie muzikų komisijos nariai imtųsi to darbo. Pageidauta, kad ekspertas parengimo darbui galėtų daugiausia atsidėti.

J. Balys: geriau, kad melodijas atrinktų ne vienas, bet daugiau asmenų. Atrinkdami medžiagą keletas asmenų galėtų išrinkti įvairesnę medžiagą, be to, vienas ir tas pats asmuo atrinkinėdamas daugiau ar mažiau gali įnešti savo per daug subjektyvaus skonio.

A. Kačanauskas: būtų tiksliau, kad vienas kuris iš muzikų peržiūrėtų visą turimą medžiagą ir atrinkęs melodijas pateiktų muzikų komisijai, kuri iš atrinktosios medžiagos galutinai atrinktų melodijas rinkiniui. Tuo būdu atrenkant melodijas, nereiktų keliems žmonėms gaišti laikas ir žiūrėti tą pačią medžiagą iš naujo.

Atrenkant melodijas iš plokštelių, pageidauta, kad pirma atrinktų vienas iš muzikų komisijos narių, atrinkus gi demonstruotų visai komisijai, kuri nustatytų jų tinkamumą leidiniui.

Už paruošimą ir atrinkimą melodijų honoraro norma nutarta nustatyti ir pranešti Archyvui vėliau, kai bus paaiškėjusios darbo smulkmenos.

4. A. Račiūnas ir Z. Slavinskas pranešė, kad Archyvas š. m. liepos mėn. buvo išsiuntinęs eilei Europos folkloro įstaigų anketą, kurioje buvo pateikta šešios sutartinės (Adata, Skumbaj, Išjojo jojo, Žilvitis, Vištelė karkė, Sodauto, sode bitele) ir atsiklausta, ar panašių liaudies muzikos kūrinių nėra jų krašte. Iki šiol gauti atsakai iš Estijos, Suomijos, Norvegijos, Švedijos, Irlandijos, Rumunijos ir Vokietijos (Friburgo ir Berlyno). Iš atsakų paaiškėjo, jog tokios muzikos, kaip mūsų sutartinių, m[uzikinės] polifonijos atžvilgiu nėra nė viename atsaką davusiame krašte. Kaip atskiri motyvai, panašūs į „Adata“ ir kt. sutartines, randami Vokietijoje, Estijoje ir tai tik primity[vi]nėse vaikų ir supimo melodijose. Irlandijoje yra panašių tekstų į mūsų sutartinių tekstus, bet tokios muzikos nėra. Archyvas nėra gavęs dar atsako iš Rusijos. Manoma, jog Rusijoje panašios muzikos į mūsų sutartines esą. Tatai mini ir I. Krohnas savo laiške iš Suomijos. Visuose atsakuose reiškiamas susidomėjimas sutartinių muzikos originalumu ir savotiškumu. Tačiau kai kurie iš atsakiusiųjų rašo, kad tik daugiabalsiškumo atžvilgiu pas juos nėra tokių melodijų, kiti gi mini, kad pas juos nesą iš viso tokių melodijų kaip atskirų motyvų. Archyvui svarbiausia buvo patirti, ar tokios muzikos nėra kur kituose kraštuose polifonijos atžvilgiu. Turiningiausią atsaką davė Vokietijos Tautosakos Archyvo Vedėjas prof. J. Meier'is iš Freiburgo. Jame jis rašo, kad tokių dainų polifonija vokiečių dainoms esanti visiškai svetima. Paraleliškas sekundas galima užtikti tik primityviose gamtos tautose. Melodika ir

ambitus neperšokąs net tercės, toliau tonališkumas (pav., sutart. Skumbaj, šauniai joj – g-h-dis) ir vienodas kartojimas trumpo motyvo daug kartų daro jas originalias ir savotiškas.

5. „Melodijų kataloginimo projektą“ pranešė J. Tallat-Kelpša, „kaip buvo nusi-statyta, parengti iki Naujų Metų, dėl daugybės pareigų ir darbo negalėsiu“; pasiža-dėjo imtis to darbo po Naujų Metų.

Posėdis pasibaigė 13,30 val.

Muzikų Komisija	[J. Tallat-Kelpšos, A. Račiūno, A. Kačanausko parašai]
Protokolą surašė	[Z. Slavinsko parašas]

Protokolas nr. 9

Muzikų Komisijos posėdis.

1936 m. spalio 10 d. 19 val.

Dalyvavo A. Kačanauskas, A. Račiūnas, J. Tallat-Kelpša, J. Balys ir Z. Sla-vinskas.

Posėdžio darbotvarka buvo ši:

1. Praeito posėdžio protokolo skaitymas
2. Leidiniui atrinkti melodijas darbų pasiskirstymas ir atlyginimo normos
3. Liaudies muzikos demonstravimas per radio
4. Eksperto klausimas

1. Protokolą perskaitė Z. Slavinskas. Priimtas be pataisų.

2. J. Tallat-Kelpša pranešė, kad muzikų komisijos nariai, privačiai pasitarę, priėjo išvadą, kad jie negalės dėl laiko stokos ir daugybės pareigų atsidėti melodi-jų atrinkimui, todėl melodijų atrinkimą turės atlikti pats Archyvas. Iš atrinktųjų melodijų tinkamas leidiniui atrinksianti pati muzikų komisija per savo eilinius posėdžius.

3. Dėl plokštelių demonstravimo per radio: nusistatyta duoti Radiofono atsiųs-tiems žmonėms vietoje naudotis ir pasirinkti melodijas, išrašyti iš plokštelių melo-dijas, paliekant melodijų nuorašus Archyve.

4. Vietoj išvažiuojančio į užsienius Tarybos nario ir eksperto A. Račiūno muzikų komisijos dauguma pageidavo, kad į Tarybos narius įeitų J. Bendorius, Kauno Kon-servatorijos mokytojas ir vicedirektorius, ekspertu – Karosas, Radiofono dirigentas.

Posėdis pasibaigė 20²⁰ val.

Muzikų Komisija	[J. Tallat-Kelpšos ir A. Kačanausko parašai]
Protokolą surašė	Z. Slavinskas

Protokolas N 10

Tautosakos Archyvo Tarybos posėdis.

1936 m. lapkričio 15 d.

Dalyvavo pirmininkas Elisonas, Kačanauskas, Tallat-Kelpša, Būtėnas, Karosas, dr. Balys ir Ambrazevičius.

Darbų tvarka:

- 1) Praėjusio posėdžio protokolo skaitymas
- 2) „Tautosakos Rinkėjo Vadovas“
- 3) Premijos tautosakos rinkėjams
- 4) Einamieji reikalai.

1. Protokolas patvirtintas.

2. „Tautosakos Rinkėjo Vadovas“. Ref. Balys pranešė, kad Tautosakos Rinkėjo Vadovas jau sudarytas, atsižvelgiant į realų lietuvių tautosakos charakterį. Pasiūlė apsvarstyti tokius klausimus: 1) kas daryti su naujoviškais dainomis ir liaudies poetų kūryba, 2) ar rinktina nelietuvių tautosaka.

Būtėnas: 1) Reiktų rinkti visą ištisinę ir nelietuvių tautosaką iš visos Lietuvos. Archyvas tą medžiagą išskiria rūšiuodamas; 2) išrinkti iš mūsų individualinės literatūros visus apliaudėjusius tautosakinius dalykus (pav., iš Vienažindžio, Valiūno, Girus, Maironio, Dagilėlio, Burkaus ir kt.); 3) liaudies poetų kūrybą rinkti.

Elisonas: Rinktina visa tautosaka, kad nebūtų suklaidinti rinkėjai. Papildytini ypačiai rinkiniai gamtos garsų pamėgdžiojimų, kurie labai nyksta, nykstant piemenavimui.

Tallat-Kelpša, nurodydamas reikalą rinkti liaudies šokius, pastebi, kad klumpakojis esąs sugalvotas M. Petrausko ir atsiradęs ne anksčiau kaip apie 1907 m., o šokis „Noriu miego“ sudarytas Vaičkaus iš estiško šokio.

Elisonas reziumuoja diskusijas ir padaro išvadą: atsižvelgus į pareikštas mintis, papildyti Vadovą ir atiduoti jį spausdinti. – Pritariama.

3. Premijos tautosakos rinkėjams. Ref. Balys: atlyginti už tautosakos nr. [numerus; = vienetus] nepatogu; rinkėjas gundomas nr. vaikytis. Už visus net gerus tautosakos rinkinius, nr. skaitant, lėšų per maža. Siūlo už geriausius tautosakos rinkinius skirti ne honorarą, bet premijas. Premijos turėtų būti skiriamos dviem pusmečiam: viso po 42 premijas. Nuolatiniai geresni rinkėjai bus tomis premijomis atlyginti, o rinkinių kokybė bus pakelta, nes atsižiūrėti reiktų ne tik į rinkinio didumą, bet ypačiai į jo gerumą. Premijoms sąmatoj numatyta 10.000 lt. ateinantiems 1937 metams.

Tallat-Kelpša: Kad visiems rinkėjams būtų jei ne piniginis atlyginimas, tai bent moralinė satisfakcija, skelbti rinkėjų pavardes.

Būtėnas: Jeigu kuris rinkinys būtų nepremijuotas, jis gražintinas rinkėjui, kuris to pareikalaus.

Elisonas siūlo su šia pastaba projektą priimti. Sutinkama. Premijoms skirstyti sudaroma 4 asmenų komisija: į ją įeina Archyvo Tarybos pirmininkas arba jo pavestas sekretorius, archyvo vedėjas ir vienas muzikas eksp[ertas] bei melod[ijų] tvarkytojas.

4. Einamieji reikalai. Balys praneša kai ką iš dirbamų darbų: Archyvas turi 50 bendradarbių, 10 ratelių, 520 užrašytų plokštelių, spausdina antrą Tautosakos

Darbų tomą: numatoma išleisti Vilniaus krašto ir M[ažosios] Lietuvos tautosakos rinkinius; tarnautojų skaičius nuo N[aujųjų] Metų padidinamas, kaip prašyta; per radio bus transliuojami tautosakos pavyzdžiai; ruošiami liaudies šokių eksponatai Paryžiaus parodai; suomia pranešę, kad į plokšteles nukopijuoti Niemi dainų rinkiniai techniškai nėra galima. Jie tebesiūlo atsiųsti žmogų nusikopijuoti. Bet šis klausimas ne toks aktualus.

Elisonas: Surinktini ir išspausdintini tautosakos veikalai, kurie dar nebuvo spausdinti, pav., prof. Balčikonio apie Laumę ir Laimę. Tos mintys bus panaudotos tolesniam archyvo darbui.

Pirmininkas	[J. Elisono parašas]
Nariai	[Būtėno (?) parašas]
Sekretorius	[J. Ambrazevičiaus parašas]

Protokolas nr. 11

Muzikų Komisijos posėdis.

1937 m. sausio 31 d. 17 val.

Dalyvavo A. Kačanauskas, J. Karosas, J. Tallat-Kelpša, dr. J. Balys ir Z. Slavinskas.

Posėdžio darbotvarka buvo ši:

1. Protokolo skaitymas,
2. Pranešimas apie melodijų užrašinėjimo ir rinkimo eigą,
3. Pianino ir patefono reikalai,
4. Leidiniui atrinktų melodijų tikrinimas.

1. Protokolą perskaitė Z. Slavinskas, kuris patvirtintas, išskyrus antrąjį darbų tvarkos aprašymo punktą; jis pataisomas šiaip: „J. Tallat-Kelpša pranešė, kad muzikų komisijos nariai nutarė melodijų atrinkimą leidiniui pavesti muzikos ekspertui, kurio atrinktas melodijas patikrins muzikų komisija“.

2. Ekspertas Karosas pranešė, kad darbas eina visu spartumu užrašinėjant melodijas fonografu ir atrenkant melodijas leidiniui. Nuo 1936 m. lapkričio mėn. į plokšteles įdainavo: Virmauskas iš Šiaulių apskr. – 33 mel., Pigagienė Ona iš Alytaus aps. – 39 mel., Paliulis – 4 mel. lumzdeliu, Glemžaitė St. iš Panevėžio aps. 48 mel., Zaukaitė Kuzavinienė [iš] Panevėžio aps. 161 mel. – Parinktos iš plokštelių melodijos demonstruojamos per radio. Rinkėjai iš įvairių vietų prisiunčia melodijų rinkinius.

3. Dr. Balys pranešė, kad šių metų sąmatoj numatytoji suma pianinui pirkti nepraleista, todėl pianinas tenka arba nuomoti, arba perimti iš Valst. Konservatorijos. Be to, archyvui yra reikalingas patefonas gaidoms iš plokštelių nurašyti. Fonografas tam reikalui netinka, kadangi jo apsisukimų skaičius yra pastoviai nustatytas ir dėl tos priežasties reprodukuojamo kūrinio tempas keisti negalima. Įvairios melizmų rūšys, greito tempo melodijos sėkmingiau tegali būti nurašinėjamos sulėtinant plokštelės tempą. Tam reikalui būtinas patefonas. Muzikų Komisijos posėdy

išsiaiškinta, kad melodijų tikrinimui ir išrašinėjimui būtinai reikalingas pianinas ir patefonas. Kačanauskas prašomas patikrinti Konservatorijoje esamą pianiną, kurį archyvu sutiktų perleisti, ir jeigu pasirodytų netinkamas, nutarta prašyti Švietimo M-ją pinigų pianino nuomai ir patefonui įsigyti.

4. Karosas pranešė, kad leidiniui medžiaga atrenkama iš plokštelių ir gaidų pluoštų. Patikrinta 100 plokštelių, iš jų atrinkta 19 plokštelių, kuriose po vieną ar po kelias melodijas galima proponuoti leidiniui. Pertikrinta 10 pluoštų natomis užrašytų melodijų ir per keliasdešimt jų išrašyta į lapelius atrinktų leidiniui, kurios muzikų komisijos čia pat buvo peržiūrėtos, pripažintos dėtinomis į leidinį ir originaliomis. Posėdis pasibaigė 20 val.

Muzikų Komisija [J. Karoso, A. Kačanausko,
J. Tallat-Kelpšos parašai]

Protokolą rašė Z. Slavinskas

Protokolas nr. 12

Muzikų Komisijos posėdis.

1937 m. kovo 25 d. 16 val.

Dalyvavo Čiurlionytė, Kačanauskas, Karosas, Tallat-Kelpša, dr. Balys ir Slavinskas.

Posėdžio darbų tvarka buvo ši:

1. Protokolo skaitymas,
2. Pašaliniais asmenimis archyvo muzikos medžiaga pasinaudojimo klausimas,
3. Leidiniui atrinktų melodijų tikrinimas.

1. Protokolas priimtas.

2. Dr. Balys pranešė, jog kai kurie muzikai ir šiaip asmens kreipiasi į archyvą, prašydami savo reikalams muzikinės medžiagos, be to, kai kurie melodijų rinkinių autoriai panaudoja savo išspausdintuose leidiniuose archyvu perleistas melodijas nepažymėdami, kad ta ar kita melodija yra iš archyvo. Žymėjimas signatūrų bei nurodymas šaltinių yra dar svarbus ir tuo, kad, kada nors iškilus reikalui patikrinti, harmonizuotoji melodija archyve visumet galės būti randama, tuo tarpu privačiuose rankraščiuose ne visumet. Archyvas turi sudaręs tautosakos rinkiniais naudotis taisykles, kuriose yra pasakyta, kad darant nuorašus iš rankraščių ar plokštelių, patariama visur žymėtis signatūras, kad nusirašytą medžiagą spausdinti ar šiaip viešai panaudoti galima tik gavus Archyvo Vedėjo sutikimą, taip pat spausdinant turi būti pažymėtos rinkinių signatūros; todėl norima išgirsti Komisijos nuomonę, kaip įvairiais atsitikimais Archyvo Vedėjui tektų elgtis, nes neduoti galimumo naudotis medžiaga negalima, antrapus vertus, jei pasinaudotų ta medžiaga kas, kuri atrinkta leidiniui, anksčiau, ją harmonizuodamas ar kitokiu būdu išskeldamas viešumon, tada leidinio melodijų dalis nebūtų nauja.

Čiurlionytė siūlo neduoti naudotis archyvo melodijų rinkiniais tol, kol nebus išleistas Archyvo rengiamas leidinys.

Kačanauskas nurodo, kad tiems, kas kreipiasi į archyvą prašydami muzikinės medžiagos, būtų nepatogu neduoti, siūlo kompozicijos veikalams, kur melodijos panaudojamos kaip tematai, arba šiaip didesnei kūrybos sričiai melodijas archyvui nesivaržyti duodant; choro harmonizacijoms (pav., kaip St. Šimkaus) neduoti, iki nebus jos išleistos.

Karosas nurodo, kad archyvui nieko nekenktų, jeigu jo melodijos būtų kompozitorių suharmonizuojamos kad ir choro reikalams iš atrinktųjų melodijų, nes archyvo leidinyje melodijos bus neharmonizuotos.

Tallat-Kelpša iškelia kelis melodijų išsirinkimo atvejus: 1) kad išleistų savo melodijas, 2) kad choro dainas harmonizuotų ir 3) kad pasirinktų jas studijų reikalams. Siūlo pirmuoju ir antruoju atveju be tam tikrų sąlygų neduoti, tačiau didesnei kompozicijai duoti, tik čia nebūtų reikalo žymėti signalūrų.

3. Čiurlionytė ir Slavinskas pranešė, kad melodijų patikrinta iki 2000. Iš jų atrinkta keletas šimtų leidiniui.

Po posėdžio, kuris pasibaigė 18 v., buvo tikrinamos atrinktosios melodijos.

Muzikų Komisija
Protokolą rašė Z. Slavinskas

Protokolas N 13

Tautosakos Archyvo Tarybos posėdis 1937 m. gegužės 27 d.

Dalyvavo pirm. Elisonas, Balys, Būtėnas ir Ambrzevičius.

Darbų tvarka:

1. Protokolo skaitymas,
2. Archyvo veiklos apžvalga,
3. Premijoms skirstyti komisijos sudarymas,
4. Archyvo 1938 m. sąmatos projekto sudarymas,
5. Einamieji reikalai.

I. Protokolas priimtas be pastabų.

II. Apie archyvo veiklą referuoja Balys. Daug leidinių tebeina paskutinėmis dienomis. Sumažėjęs melodijų skaičius, nes dabar muzikos honoraras mažesnis. Užtat daug užrašoma fonografu. Premijų sistema kitiems metams vargiai beduotų tinkamų vaisių. Reiktų kitais metais mėnesiui skirti po 1000 lt. Jeigu bus daugiau rinkinių per tą mėnesį, bus mažiau apmokama, jei mažiau rinkinių – apmokama brangiau. Esą sutarta ūkinę tautosaką rinkti per j[aujų] ūkininkų ratelius. Sunkiau einasi su melodijų tvarkymu. Sistemą buvo pažadėjęs sudaryti Tallat-Kelpša. Bet per metus nepadarė. Dabar to darbo ėmėsi muz[ikos] ekspertas ir melodijų tvarkytojas. – Renkama medžiaga apie kankles. Išsiųsta 15 anketų užsieniui tuo reikalu. – Edinburge bus tarpt[autinis] folkloristų kongresas. Vyks p. Balys. Paryžiaus parodos metui paruošta įvairių pavyzdžių: 5 poros lėlių iš 5 etnografinių vietų. Prie Kūno kultūros rūmų

steigiama žaidimų komisija. Su radiofonu susitarta, ir jis duoda jau atskirų etnografinių vietų folkloro pusvalandžius. Jam suteikiama medžiagos.

Elisonas papildo ateities darbus: 1) Užmegzti ryšius su veterinariais, kurie raginami domėtis tautosakiniais savo srities terminais; 2) Apvažinėti muzikos melodijų tvarkytojui provincijos muziejus, kuriuose yra kanklės, ir surašyti muzikos žodyną; 3) Užmegzti ryšius su K. Jablonskiu, kuris galėtų pranešti apie tautosakinius dalykus iš senovinių dokumentų; 4) Spausdinti Kossarzewskį „Tautosakos Darbuose“.

Būtėnas: Kadangi melodijos nustoja plaukusios, tai vertėtų paskelbti, kad už melodijas atlyginama skyrium, šalia premijų.

Balys: Galima bus siųsti darbininką į provinciją. Netikslu mokėti honorarą už muzikinius dalykus, jau turimus archyve.

Elisonas: Palikti šį klausimą išspręsti muzikų komisijai. Priimta.

Būtėnas: Rinkti gamtos garsų pamėgdžiojimus, ypačiai iš miškosargių.

Nutarta – teirautis, kur yra tokių žmonių, ir iš jų užrašyti fonografu. Tuo reikalu tartis su Kuprijoniū.

III. Premijoms skirstyti komisija sudaroma iš Balio, Ambrazevičiaus, Čiurlionytės, Kalvelio.

IV. Sąmata 1938 metams priimta tokia, kokią referavo dr. Balys. Ji pridedama prie protokolo. Praeitais metais ji siekė (1937) 58.911 Lt. Kitiems metams (1938 m.) patvirtinama 46.000 Lt (be algų).

V. Dr. Balys nusiskundė patalpų nesaugumu nuo ugnies.

Pirmininkas	[J. Elisono parašas]
Nariai	
Sekretorius	[J. Ambrazevičiaus parašas]

Protokolas N 14

L. Tautosakos Archyvo Tarybos posėdis 1937 m. gruodžio 6 d.

Dalyvavo pirm. Elisonas, muzikos ekspertas Čiurlionytė, archyvo vedėjas dr. Balys ir tarybos sekretorius Ambrazevičius.

Darbų tvarka:

1. Protokolo skaitymas,
2. Tautosakos rinkimo organizavimas ir atlyginimas rinkėjams 1938 m.,
3. Liaudies muzikos reikalai,
4. Honorarų paskirstymas „Tautosakos Darbų“ III tomo autoriams.

1. Protokolas priimtas be pataisų.

2. Tautosakos rinkimo organizavimą ir atlyginimą 1938 m. referavo Balys.

Numatyta pakeisti atlyginimą tautosakos rinkėjams. Sąmatoj numatyta 12.000 lt. paskirstyti kiekvienam mėnesiui po 1.000 lt. Jei kurį mėnesį bus mažiau rinkinių, tai kiekvienam bus didesnis atlyginimas, jeigu daugiau, tai atlyginimas bus mažesnis. Tokis pat atlyginimas siūloma už melodijų ir žodinius rinkinius.

Pasiūlymui pritariama.

Elisonas pasiūlė tautosakos rinkimo varžybas mokyklose, kad būtų dar labiau paskatinti mokiniai. Tuo reikalu numatoma susitarti su Švietimo ministerija.

3. Liaudies muzikos reikalus ref[eravo] Čiurlionytė. Dainininkai atvyksta kas savaitė. Šiais metais buvę jau 57 dainininkai ir instrumentalistai. Pradėta ruošti lietuviškų melodijų katalogui. Paruošta medžiaga ir melodijų rinkiniui. Ji, šį rinkinį, paruošti pavesta Čiurlionytei.

4. Honorarų paskirstymas už „Tautosakos Darbų“ III t. straipsnius:

- a) J. Baliui už str. „Iš Mažosios Lietuvos tautosakos“ (p. 5–40) pagal str. IV (už redagavimą) po 30 lt. už lanką.
- b) B. Buračiui už str. „Kupiškėnų Sekminės“ (p. 98–106) pagal str. I 2^b (praktiškai sutvarkyta tautosaka) po 125 lt. už lanką.
- c) L. Kalveliui už str. „Tautosaka iš Kossarzewskio Lituanikos“ (p. 104–148) pagal str. IV (už redagavimą) po 30 lt. už lanką.
- d) J. Baliui už str. „Perkūnas lietuvių liaudies tikėjimuose“ (p. 149–238) pagal str. I 2a (moksliškai sutvarkyta tautosaka) po 150 lt. už lanką.
- e) A. Augstkalns už str. „Tilžės lietuvių burtai XVI a. teismo aktuose“ (p. 239–243) pagal str. I 2a (moksliškai sutvarkyti dokumentai) po 150 lt. už lanką.
- f) Z. Slavinskui už str. „Lietuvių kanklės“ (p. 244–293) pagal str. I 2a (moksliškai sutvarkyta tautosaka) po 150 lt. už lanką.
- g) J. Baliui už str. „Lithuaniam Legends of the Devil in Chains“ (p. 321–331) pagal str. I 2a (moksliškai sutvarkytas tautosakos vertimas) po 125 lt. už lanką.
- h) M. Šneideraitienei už str. „Lietuviška tautosakos bibliografija 1936 m.“ (p. 332–362) pagal str. I 3 (bibliografija) po 125 lt. už lanką.
- i) L. Kalveliui už braižinius p. 91 ir 257 pagal str. VIII po 20 lt., viso 40 lt.
- k) B. Buračiui už fotografijas nr. 39 ir 45 pagal str. VIII po 5 lt., viso 10 lt.
- l) J. Timukui už fotografijas nr. 4, 5, 7, 10, 12, 14, 16, 24, 30, 36 pagal str. VIII po 3 lt., viso 30 lt.
- m) M. Smečchauskui už fotografijas nr. 2, 6, 17, 28, 30, 31 po 5,5 lt. viso 33 lt.

Pirmininkas	[J. Elisono parašas]
Nariai	[J. Čiurlionytės parašas]
Sekretorius	Ambrazevičius

Protokolas N 15

A. S[metonos] Lituanistikos Instituto Lietuvių Tautosakos Skyriaus Tarybos posėdyje, įvykusiame 1939 m. kovo 7 d. ir dalyvaujant Inst. nariams dr. J. Baliui, J. Elisonui ir J. Ambrazevičiui, nutarta: remiantis Statuto § 19^d, pasiūlyti Instituto Tarybai išrinkti etatiniu Instituto Tautosakos skyriaus nariu Jadvygą Čiurlionytę.

Skyriaus vedėjas	[J. Balio parašas]
Nariai	[J. Elisono, J. Ambrazevičiaus parašai]

Protokolas Nr. 16

A. S[metonos] Lituanistikos Instituto Lietuvių Tautosakos Archyvo tarybos posėdyje, įvykusiame 1939 m. kovo 14 d. ir dalyvaujant archyvo vedėjui Dr. J. Baliui ir nariams J. Elisonui ir J. Ambrazevičiui, svarstyta:

1. Archyvo 1939 m. sąmata.
2. Narių talkininkų kandidatų parinkimas.
3. Garbės narių klausimas.
4. Patarlių ir priežodžių antologijos reikalas.

1. *Sąmata 1939 metams*. Taryba, susipažinusi su L[ietuvių] Tautosakos Archyvui 1939 metams skirtais kreditais, pastebėjo, kad yra žymiai sumažintos kaip tik pačios svarbiausios pozicijos, pvz.: spausdinimui (§ 17 str. 5). 1938 m. buvo išleista Lt. 7500, o 1939 m. tik Lt. 4.000; autorių atpildams (§ 17 str. 3) 1938 m. Lt. 4500, o 1939 m. tik Lt. 3.000; kelpinigių ir dienpinigių (§ 6 str. 1) 1938 m. leista Lt. 2.500, o sąmatą keičiant dar padidinta Lt. 200, tuo tarpu 1939 m. visam Institutui leista tik Lt. 2.000 ir yra neaišku, kiek iš šios sumos Archyvas galės panaudoti dainininkams iš provincijos kviesti, kas sudaro žymią archyvo veiklos dalį ir tautosakos užrašinėjimas į plokšteles dar jokia būdu negalimas baigti. Taryba mano, kad toks archyvui nepalankus kreditų paskirstymas įvyko ne todėl, kad būtų buvę norėta sąmoningai archyvo veiklumą prilaikyti, bet dėl techninio pobūdžio priežasčių. Todėl Taryba nutarė kreiptis į Poną Instituto Direktorių ir prašyti, kad skirstant kreditus ir vykdant sąmatą archyvui būtų sudaroma bent neblogesnė padėtis, negu kad buvo prieš Institutą įsteigiant.

2. *Nariai talkininkai*. Taryba nusprendė išrinkti šiuos archyvo talkininkus: Aidulį, Juozą (Vilnius), Bernotą, Joną (Marijampolė), Bielionį, Joną (Kaunas), Brazdeikį, Aleksandrą (Kaltinėnai), Buračą, Balį (Kaunas), Būtėną, Petrą (Panevėžys), Čiutą, Julijų (Marijampolė), Dovydaitį, Jurgį (Kaunas), Kalvelį, Domą (Kaišiadorys), Kirli, Joną (Žagarė), Kulboką, Vladą (Pasvalys), Kutrą, Jurgį (Biržai), Kuzavinienę, Emiliją (Šeduva), Mažiulį, Antaną (Kaunas), Navasaitį, Joną (Tauragė), Ožalą, Joną (Rokiškis), Paukaitį, Joną (Merkinė), Povilionį, Juozą (Kretiniga), Riautą, Stasį (Kaunas), Rimkų, Antaną (Lūšė), Stabingį, Antaną (Kelmė), Stonį, Martyną (Kupiškis), Urboną, Aleksandrą (Alunta), Untulį, Matą (Kaunas), Vilmantiene, R. (Tilžė).

3. *Garbės narių klausimas* tuo tarpu sutarta nespresti.

4. *Patarlių ir priežodžių antologija* numatyta paruošti kitiems metams, maždaug po metų laiko. Ji būtų vieno tomo, turėtų apimti apie 10.000 patarlių. Paruošti pavesta J. Ambrazevičiui.

Archyvo vedėjas
Skyriaus nariai

[J. Balio parašas]
[J. Elisono, J. Ambrazevičiaus parašai]

Protokolas Nr. 17

A. S[metonos] Lituanistikos Instituto Lietuvių Tautosakos Archyvo tarybos posėdyje, įvykusiame 1939 m. liepos 6 d. ir dalyvaujant archyvo vedėjui dr. J. Baliui ir tarybos nariams J. Elisonui ir J. Ambrazevičiui, svarstyta:

1. Archyvo leidiniams redaktoriaus klausimas,
2. Šių metų leidiniai,
3. Atstovo rinkimas į komisiją Instituto leidinių honorarui nustatyti,
4. Archyvo talkininkų kursai.

I. Archyvo leidinių redaktorium išrinktas, kaip ir lig šiol buvo, dr. J. Balys.

II. Dr. Balys siūlo ateityje leisti šalia Tautosakos Darbų žurnalo dar tautosakos rinkinių serijas, pavadintas „Lietuvių tautosakos“ vardu. Ateinantiems metams numatyta vienas lietuviškų sakmių tomas ir vienas patarlių bei priežodžių tomas. Planui pritariama.

III. Pagal instituto reguliamą honorarą už instituto leidinius nustato komisija, į kurią įeina po vieną atstovą iš kiekvieno skyriaus. Archyvui atstovauti toje komisijoje paskiriamas J. Ambrazevičius.

IV. Nutarta 1939 m. surengti kursus Tautosakos Archyvo talkininkams. Data jiems numatyta – per Visus Šventus. Programoje pasikalbėjimai su pranešimais (Balio, Salio, Elisono ir Ambrazevičiaus). Kviečiamiems talkininkams nutarta apmokėti kelionė ir skirti dienpinigiai.

Archyvo vedėjas [J. Balio parašas]

Skyriaus nariai [J. Elisono, J. Ambrazevičiaus parašai]

Protokolas Nr. 18

Lituanistikos Instituto Lietuvių Tautosakos Archyvo Tarybos posėdyje, įvykusiame 1940 m. birželio 4 d. ir dalyvaujant archyvo vedėjui dr. J. Baliui, nariams J. Elisonui ir J. Ambrazevičiui, svarstyta:

1. Darbų planas,
2. 1940 m. sąmata,
3. Talkininkų rinkimas,
4. Bibliotekos reikalai.

I. Dėl darbų plano nutarta – a) organizuoti tautosakos rinkimą Vilniaus krašte. Valkininko apylinkėse jau lankėsi muzikos ekspertas J. Čiurlionytė. Kita ekspedicija numatoma ir į Kaltanėnų apylinkes;

b) išleisti Tautosakos Darbų VII tomą, kuriame būtų klaipeidiečių tautosaka. Medžiaga jau paruošta;

c) sutartį su Ambrazevičium patarlių bei priežodžių rinkiniui paruošti pratęsti iki 1941 metų balandžio 1 dienos;

d) išleisti Tautosakos rinkėjo Vadovo antrą leidimą, kuris yra visiškai paruoštas ir būtinai reikalingas;

- e) daryti nuotraukas iš liaudies apeigų bei papročių;
- f) rūpintis stipendija bent vienam žmogui tautosakai studijuoti užsienyje;
- g) remti Lietuvių liaudies šokių d[raugi]jos veiklą.

II. Dėl 1940 metų sąmatos painformavo archyvo vedėjas, kad ji yra sudaryta bendrai sumai, neskaitant algų, 35.180 litų – 5273 litais didesnė nei praėjusiais metais. Ir ateinantiems 1941 metams numatomos panašios sumos. Tik honorarų pozicijos, o taip pat leidinių spausdinimo pozicijos yra didesnės.

III. Naujų Tautosakos Archyvo talkininkų nutarta pasiūlyti pakviesti Juozas Būga (Zarasai), Juozas Tarvydas (Rokiškis), Vladas Trinkas (Šiauliai).

IV. Archyvo bibliotekai (ryšium su Lietuvos piniginiu atsiskaitymu su Vokietija) nutarta pasiūlyti Švietimo ministerijai 4 knygų bei žurnalų sąrašus, sudarytus Archyvo vedėjo.

V. Einamuose reikaluose pasiinformuota dėl turimos Archyve medžiagos gausinimo: 1939 metais surinkti rašytiniai 45.151 variantai, fonografuotiniai 1117, viso 46.268 numeriai; iš viso archyvas turi 442.084 tautosakinius faktus užrašytus.

Archyvo vedėjas	[J. Balio parašas]
Nariai	[J. Ambrazevičiaus parašas]

Protokolas Nr. 19

Lituanistikos Instituto Lietuvių Tautosakos Archyvo tarybos posėdyje, įvykusiame 1940 m. rugsėjo 22 d., dalyvaujant Archyvo vedėjui dr. J. Baliui ir nariams J. Elisonui ir J. Ambrazevičiui, svarstyta:

1. Tolimesnis leidinių ruošimas,
2. Talkininkų rinkimas.

I. Be anksčiau numatytų leidinių, nutarta išleisti lietuvių liaudies darbo dainų rinkinį „Lietuvių tautosakos“ serijoje A. Melodijų reikalus sutvarkyti – nutarta paversti J. Čiurlionytei, o tekstus redaguoti – prašyti prof. M. Biržišką.

II. Archyvui gausiai bendradarbiaujančius, dalyvavusius ir pernykščiuose tautosakos rinkėjų kursuose – Leoną Bielinį (Vilnius), Elzbietą Rūkštelytę (Salakas), Joną Marcinkų (Žagarė), Juozą Jurgą (Vilnius), Albiną Kriauzą (Kupiškis), – pasiūlyti į Tautosakos archyvo talkininkus.

Archyvo vedėjas	[J. Balio parašas]
Nariai	[J. Ambrazevičiaus parašas]

Parengė *Kostas Aleksynas*